

Malbim 3:1-12 Pursue Torah and Mitzvot 3:13-26 Wisdom is greater than wealth (continued)

1. Malbim to Mishlei 3:14

ובארנו שהחכמה אמר [אחר?] שלא ימצא אותה ע"י בינתו ועיונו, רק מקבלה מד', ידמה אותה לחרוץ שימצאו אותו במעמקי ההרים דרך מציאה, וכן ימצאו החכמה דרך מציאה מאדון החכמה, כמ"ש "אשרי אדם מצא חכמה." והתבונה ימצאו אותה ע"י מסחר שמבין ומוציא דבר מדבר, כמ"ש "ואדם יפיק תבונה," ודומה כקנין הכסף שמוכרים וקונים בו דרך מסחר וחליפים... אלה הם קנינים אובדים ובלתי מתעצמי' בנפש, והחכמה והתבונה המה קנינים קיימים נצחיים מתעצמים בנפש האדם:

We have explained that *Chochmah* said one cannot find it via one's understanding and analysis, only by receipt from Gd. He compares it to *charutz* which they find in the depths of mountains, as a find, so they shall find *chochmah* as a find from the Master of *chochmah*. As in "Fortunate is the one who finds *chochmah*." And *Tevunah* they shall find via commerce, understanding and producing something from something else, as it says, "And one who produces *tevunah*." It is like acquisition via money, which one sells and buys with, in commerce and exchanges... These are evanescent acquisitions, and they do not grow stronger in the spirit. *Chochmah* and *tevunah* are enduring acquisitions, which become stronger in the human spirit.

2. The metaphors of 3:16-18

3:16 Greater value is held in the right. In commerce, wealth is in the right. In Chochmah, wealth is the inferior benefit

3:17 The broad path is for the masses and is pleasant. The narrow path is for the elite, and it brings shalom

3:18 Chochmah is a tree of life for the struggler, and it's also good for the one who did not need to work as hard

3. Creating the world with wisdom Compare 3:19-20 and 24:3-4

4. Malbim's analysis of 3:19-20

- Building the foundation from nothing Amassing chochmah
- Erecting the structure during the six days Producing tevunah
- Filling the house with good things after the first week Daat

5. Malbim to Mishlei 3:23

אז תלווה אליך ההשגחה האלקית לשמרך מכל פגע

Then Divine supervision will accompany you, to guard you from all attack.

GRA 3:1-18 Pursue Torah, Mitzvot and Teshuvah 3:19-26 Chochmah and the Sefirot

6. The Vilna Gaon's sharp analysis includes:

3:1 "Do not forget" at all times, "Guard in your heart" for the right time

3:2 "Length of days" is long life, "Years of life" is to not perish early

3:3 *Chesed* is not a duty, *Emet* is a duty

3:4 *Chein* is a free benefit, *Sechel* is success in your efforts

3:6 *Derech* is a public path, *Orach* is a private path

3:8 Flesh is the 365 *gidin*/prohibitions, Bones are the 248 *eivarim*/commandments

3:10 *Asamecha* are stores of wealth, *Tirosh yekavecha* is your wine/produce

3:11 *Mussar* is suffering, *Tochachah* is speech

3:13 You find *Chochmah*, you produce *Tevunah*

3:14 *Sachar* is commerce, *Tevuah* is agriculture

3:15 *Peninim* are luxuries, *Chafatzim* are necessities

3:17 *Derachim* are broad paths, *Netivot* are small paths

3:18 *Machazikim* are those who fulfill Torah, *Tomchim* are those who support Torah

7. Rabbi Eliyahu Kramer (Vilna Gaon), Commentary to Mishlei 3:19-20

"ד' בחכמה יסד ארץ גו'" הם נגד ג' ראשונות, שהם חב"ד וכנגדן בעולם שמים וארץ וימים כמ"ש... (שמות כ:יא)... אמר כאן עשרה דרגין כי "שמים" כולל ג' רקיעים והן מעון ומכון וזבול, ו"תהומות" הוא רקיע ויילון שהן א', ו"שחקים" כולל שנים, ו"ערבות" הוא ג' ראשונות חב"ד..."

8. Malbim to Mishlei 6:6

כל כחות מעשה בראשית נטועים בנפש האדם, וכל כח ומדה שימצא האדם במין ומין מבע"ה ידע כי כן נמצא גם בנפשו, והרבה מדות יש בבע"ה שאינם צריכים להם לצורך חיותם, וד' הטביע בהם מדה זו שילמד האדם ממנה לעשות כן...

All of the powers of that which Gd created are planted in a person's spirit, and each power and attribute that a person finds in each species, he should know that it is also found in his own spirit. And there are many attributes in creatures that they do not need for their own survival, and Gd put the trait in their nature so that people would learn from them to practice it...

9. Avot d'Rabbi Natan I 31

רבי יוסי הגלילי אומר כל מה שברא הקב"ה בארץ ברא באדם...

Rabbi Yosi haGlili said: Everything Gd created in the world, He created in human beings..

10. Midrash, Devarim Rabbah 5:2

מה ראה שלמה ללמד לעצל מן הנמלה?

- רבנן אמרי הנמלה הזו שלשה בתים יש לה ואינה כונסת בעליון מפני הדלף ולא בתחתון מפני הטינה, אלא באמצעי.
- ואינה חיה אלא ששה חדשים – למה? שמי שאין לו גידים ועצמות אינה חיה אלא ששה חדשים – וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה, והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצא חטין ושעורין ועדשים...
- ומהו "ראה דרכיה וחכם"? רבנן אמרי ראה דרך ארץ שיש בה שבורחת מן הגזל, אמר ר"ש בן חלפתא מעשה בנמלה אחת שהפילה חטה אחת והיו כולם באות ומריחות בה ולא היתה אחת מהן נוטלת אותה, באה אותה שהיתה שלה ונטלה אותה...

What did Solomon see, that he taught the lazy from the ant?

- Our Sages said: This ant has three houses, and she does not store it in the highest because of leaks, or in the lowest because of [wet] clay, but in the middle.
- And she lives only six months – Why? Because that which lacks sinews and bones can only live six months – and she eats only a wheat kernel and a half. And yet, she goes and collects in the *kayitz* all that she can find of wheat, barley and lentils...
- And what is "See her ways and become wise?" Our Sages said: See her *derech erez*, how she flees from theft. Rabbi Shimon ben Chalafta said: Once, an ant dropped a single wheat kernel, and all of [the ants] came and sniffed it, and none of them took it. The one whose kernel it was came and took it...

11. 6:8 קצין-שוטר-מושל (leader, enforcer, ruler)

- קצין/Leader Wisdom
- שוטר/Enforcer Deeds
- מושל/Ruler Attributes

12. Talmud, Chagigah 14a

אפילו בשעת כשלונה של ירושלים לא פסקו מהם בעלי אמנה, שנאמר "כי יתפש איש באחיו בית אביו, שמלה לך, קצין תהיה לנו", דברים שבני אדם מתכסין כשמלה ישנן תחת ירך, "והמכשלה הזאת." מאי "והמכשלה הזאת"? דברים שאין בני אדם עומדין עליהן אלא אם כן נכשל בהן ישנן תחת ירך. "ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חבש ובביתי אין לחם ואין שמלה, לא תשימני קצין עם." "לא אהיה חבש" - לא הייתי מחובשי בית המדרש, 'ובביתי אין לחם ואין שמלה' שאין בידי לא מקרא ולא משנה ולא תלמוד.

ודלמא שאני התם, דאי אמר להו 'גמירנא' אמרי ליה 'אימא לן?' הוה ליה למימר גמר ושכת. מאי 'לא אהיה חובש'? לא אהיה חובש כלל.

Even when Jerusalem fell, they did not lose people of truth, as in "One will grab his brother in his father's house: You have a cloak, be our officer," you possess matters with which people cover themselves. "And this *michshalah*" – What is "And this *michshalah*?" You possess matters that people do not grasp until they stumble [*nichshal*] in them. As Yeshayah 3:7 continues, "I am not a *choveish*" – I was not among those huddled [*chovshei*] in the study hall. "And in my house there is neither bread nor cloak" – I possess neither scripture nor mishnah nor talmud.

But perhaps that is different, for if he were to say, "I have learned," they would ask, "Teach us"? He could reply that he had learned and forgotten. What does "I am not a *choveish*" mean? "I am not a *choveish* at all."

13. Eliezer

Bereishit 24:2, 15:2

14. During the קציר and the קיץ – The first and second stages of the harvest

- קציר/Cutting Prepare raw material Without Torah, there is no flour
- קיץ/End of the processing Digest and analyze Without flour, there is no Torah

15. Talmud, Shabbat 31a

מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב - אני מאמינך, ושבועל פה - איני מאמינך. גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בניזיפה.
בא לפני הלל - גייריה, יומא קמא אמר ליה: א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה. אמר ליה: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי!

A non-Jew came to Shammai and asked, "How many Torahs do you have?" Shammai replied: Two – Written and Spoken. The non-Jew said: I trust you for the written Torah, but not for the spoken Torah. Convert me on condition that you teach me the written Torah. Shammai rebuked him, and cast him out in anger.

He came to Hillel, who converted him. On the first day he taught the non-Jew Aleph, Bet, Gimel, Daled. On the following day he reversed them. The non-Jew said, "But yesterday you did not say it thus!"

Hillel replied: "Are you not dependent on me for this? For the spoken Torah you should also depend on me."